

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Första kammaren.

Nr 7.

Lördagen den 4 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.; och dess förhandlingar leddes till en början av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Meurling* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 34, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta i fråga om vissa postavgifter; samt
nr 35, angående förhöjning för år 1928 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd.

Företogs val av talman efter avlidne greve H. E. G. Hamilton; och utsågs därtill

herr Vennersten med 107 röster.

Herr **förste vice talmannen**, som nu lämnade talmansplatsen, yttrade därvid till herr talmannen: Herr talman! Jag ber att till Eder få överlämna klubban med de bästa välönskningar. Jag är övertygad om att ni med Eder långa erfarenhet från riksdagen och med Eder stora kännedom om offentliga angelägenheter och skicklighet däri skall finna Eder mycket snart till rätta och trivas i talmansstolen. Jag är likaledes på grund av den gamla bekantskap, vi vice talmän ha med Eder, övertygad om att samarbetet i presidiet kommer att bliva särdeles angenämt och gott.

Jag önskar Eder hjärtligt välkommen.

Herr **talmannen** intog talmansplatsen och yttrade: Herr förste vice talman, mina herrar! Den välkomsthälsning, som nu riktats till mig, har djupt rört mig, och jag frambär för den mitt värdsamma tack. Jag betraktar den som en maning och på samma gång som en uppmuntran, som i detta fall är lika välkommen som välbehövlig.

Vi veta ju alla, att denna kammare har att se tillbaka på en historia, som uppvisar lysande namn på denna post, och nu senast har talmansskapet utövats av en kammarens ledamot, som ägde de mest framstående egenskaper, vilka gjorde honom skickad att fylla sitt värv som ingen annan.

Livet har sin gång, och döden kräver sina skördar. Nu har kammaren stått inför nödvändigheten att utse en efterträdare till greve Hugo Hamilton. Inför det lysande förflutna är det påtagligt, att en nytillträdande talman — han må ha ägt långt större förutsättningar för uppdraget än jag — skulle känna läget vanskligt och bekymmersamt.

Jag ämnar icke här omnämna vilka skäl som kunnat förmå mig att mottaga den kallelse, som på sätt som skett till mig riktats. Jag vill endast tillåta mig att beröra vad som för oss alla kan vara av intresse i detta ögonblick: det är nämligen omsorgen om kontinuiteten i ledningen av kammarens förhandlingar. Jag vågar tro, att kammaren i detta avseende äger några synnerligen värdefulla tillgångar. Jag syftar i allra första rummet på våra vice talmän, som med erkänd skicklighet under många år utfört sitt maktpåliggande värv. Jag vågar också förutsätta, som jag för övrigt nu hörde bekräftas, att våra vice talmän skola med samma villighet som hittills stå talmannen bi. Jag åsyftar vidare den goda anda, som hittills rätt inom denna kammare och som säkerligen kommer att bestå, ävensom alla ledamöternas fasta vilja och föresats att bevara och befästa kammarens goda traditioner. Det skall nu bli min allvarliga strävan att i vad på mig beror därvid medarbeta och att söka tillse, att det arv, som vi sålunda hava att förvalta, icke måtte försingras.

Jag tackar eder alla, mina herrar, för det stora förtroende, som ni genom dagens val visat mig. Jag vågar hoppas, att de band av vänskap, som jag under en redan lång riksdagsmannabana lyckats knyta i denna kammare, måtte få bestå och utvecklas, och jag utbeder mig slutligen kammarens välvilliga överseende med de brister, som säkerligen icke kunna undvikas, då talmansklubban överlämnas i nya, i detta värv ännu oprövade händer.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 3 och bankoutskottets utlåtande nr 5.

Föredrogos ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 2, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkterna 1—3.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 4 och 5.

Lades till handlingarna.

Punkten 6.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 7.

Lades till handlingarna.

Punkten 8.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 9.

Lades till handlingarna.

Punkten 10.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 11.

Med förmälan, att utskottet icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag, hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte till avlönande av civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 108,000 kronor.

Anslag till avlönande av civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna.

Herr Klefbeck: Herr talman! Jag kommer icke att vid denna punkt göra något yrkande, men jag känner mig uppfordrad att fästa uppmärksamheten vid en omständighet, och jag skall försöka göra detta endast med några korta ord.

I det yttrande, som departementschefen haft vid den nu föreliggande punkten, har han redogjort för ett par förhållanden. Han säger, att den kommitté, åt vilken uppdragits att verkställa utredning, huruvida krigsdomstolarna i fredstid skulle kunna avskaffas, har slutfört sitt uppdrag, samt att de sakkunniga för verkställande av utredning och upprättande av förslag beträffande en fullständig omarbetning av gällande strafflag för krigsmakten också hava slutfört sitt uppdrag. Därefter omtalar han, att de avgivna betänkandena gjorts till föremål för överarbetning inom justitiedepartementet. Sedan kommer ett uttalande, för vilket jag har fastnat. Departementschefen säger nämligen, att behandlingen av dessa ärenden har med utgången av år 1926 avbrutits och icke torde komma att återupptagas åtminstone inom den närmaste tiden.

Jag vill hoppas, att detta uttalande är grundat blott på någon tillfällig anledning och att ett åsidosättande av dessa båda önskemål icke beror på någon ändrad principiell uppfattning. Båda dessa frågor, om vilka här talas, äro nämligen omfattade av ett mycket allmänt intresse och en lösning därav enligt riksdagens uttalade mening i hög grad av behovet påkallad.

Jag har, som sagt, endast velat fästa uppmärksamheten på dessa frågor.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkten 12.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 13.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hade utskottet i denna punkt hemställt, att riksdagen måtte höja det i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till kostnader, som enligt lagen om fri rättegång skola gäldas av allmänna medel, från dess nuvarande belopp, 260,000 kronor, med 40,000 kronor till 300,000 kronor.

Ang. statens kostnader enligt lagen om fri rättegång.

Herr Ekman, Karl Johan: Mina herrar! Såsom herrarna finna av utskottets utlåtande på sid. 6 under punkt 13, har utskottet erinrat, att det anslag, som under förra budgetåret beviljats till beredande av fri rättegång, väsentligt överskridits. Därför föreslås nu en höjning från förutvarande 260,000 kronor med 40,000 kronor till 300,000 kronor.

Går man till den kungl. propositionen, finner man, att anslaget överskridits i långt högre grad, än detta utskottsutlåtande synes giva vid handen. I propositionen säges, att ifrågavarande anslag under förra budgetåret överskridits i så hög grad, att utgifterna från detsamma, vilka beräknades till 260,000 kronor, uppgått till icke mindre än 445,884 kronor. Det är ju närmare 150,000 kronor mer än som nu begärts.

Ang. statens
kostnader en-
ligt lagen
om fri
rättegång.
(Forts.)

Nu har Kungl. Maj:t visserligen ansett sig kunna begränsa utgiftsökningen, enär Kungl. Maj:t igångsatt en utredning för att utröna, huruvida icke statsverkets kostnader för ifrågavarande ändamål skulle kunna genom ändrade grunder för åtnjutande av fri rättegång eller eljest nedbringas, och i förhoppning att så skall ske har Kungl. Maj:t begränsat sitt anslagsyrkande till 300,000 kronor.

För min del tror jag, att det kommer att bliva ganska svårt att genomföra en så väsentlig begränsning, som här förutsättes. Det är ju principiellt mycket riktigt, att de, som äro ekonomiskt urständsatta att göra sin rätt vid domstolarna gällande, skola få ett sådant understöd, att de må kunna göra detta. Erfarenheten från domstolarna visar emellertid, att denna fria rättegång i hög grad missbrukats. Särskilt vill jag då fästa uppmärksamheten på den erfarenhet, som vi gjort inom domstolarna, att rättegångsbiträden i allt för hög grad ställas till de medellösas förfogande. Det heter visserligen i författningen, att vederbörande, som beviljar den fria rättegången och förordnar om rättegångsbiträde på allmän bekostnad, skall se till att detta icke sker i andra fall, än då det är *behöfligt*. Men jag har just icke sett något exempel på att man har nekat att förordna rättegångsbiträde, när detta har ifrågasatts, och det har hänt, att sådana biträden förordnats till och med i så enkla mål, som när personer varit tilltalade för fylleri och motstånd mot polisman. I sådana fall gäller det ju vanligen icke för den tilltalade mer än att säga ja eller nej till ett påstått faktum. Det behövs absolut icke något rättegångsbiträde i de allra flesta dylika fall, men sådana förordnas icke desto mindre.

Jag hoppas, att den ifrågasatta undersökningen, huruvida icke någon begränsning av kostnaderna för den fria rättegången skulle kunna genomföras, måtte bli verkligt grundlig och att man därvid måtte söka åstadkomma sådana bestämmelser, att det blir möjligt att på ett helt annat sätt än nu kunna begränsa statens utgifter för denna fria rättegång. Det är alltså icke meningen att på något sätt beröva de personer denna förmån, som verkligen behöva komma i åtnjutande av densamma, men det gäller att se till, att förmånen icke missbrukas på ett sådant sätt, som redan nu visat sig kunna ske.

Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt.

Punkterna 14—31.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 32.

Lades till handlingarna.

Punkten 33.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående dispositionsrätten till reservationer å äldre riksstatsanslag; och

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för kapitalökning å statens under kommunikationsdepartementet hörande utlåningsfonder.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1928 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt samt till bevillning av inkomst m. m., bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 4, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Efter föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa, nr 34 till bevillningsutskottet och nr 35 till bankoutskottet.

Anmäldes och bordlades andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckta motioner om ändring av bestämmelserna rörande laggillt stängsel; samt

nr 2, i anledning av väckta motioner om ändring i bestämmelserna rörande utbildningstiden för värnpliktiga studenter och likställda.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Andersson, Henrik*, för tiden till och med den 16 i denna månad för fullgörande av allmänt uppdrag.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.38 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 7 februari:

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Justerades protokollen för den 31 nästlidne januari samt den 1 och 3 innevarande månad.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att borgmästare *John Karlsson* som lider av influensa, tillsvidare är oförmögen att inställa sig vid riksdagens förhandlingar, intygas

Västerås den $\frac{1}{2}$ 1928.

Gustav Holm,
leg. läk.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 13, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1928 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt samt till beviljning av inkomst m. m.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 14, till Konungen i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2.

Herr *Bärg* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 238, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Motionen hänvisades till bevillningsutskottet.

Herr *Örne* väckte en motion, nr 239, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande över förslag till kungörelse angående förbud mot utförsel från riket av smidbart järnskrot.

Denna motion hänvisades till behandling av lagutskott.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.38 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.